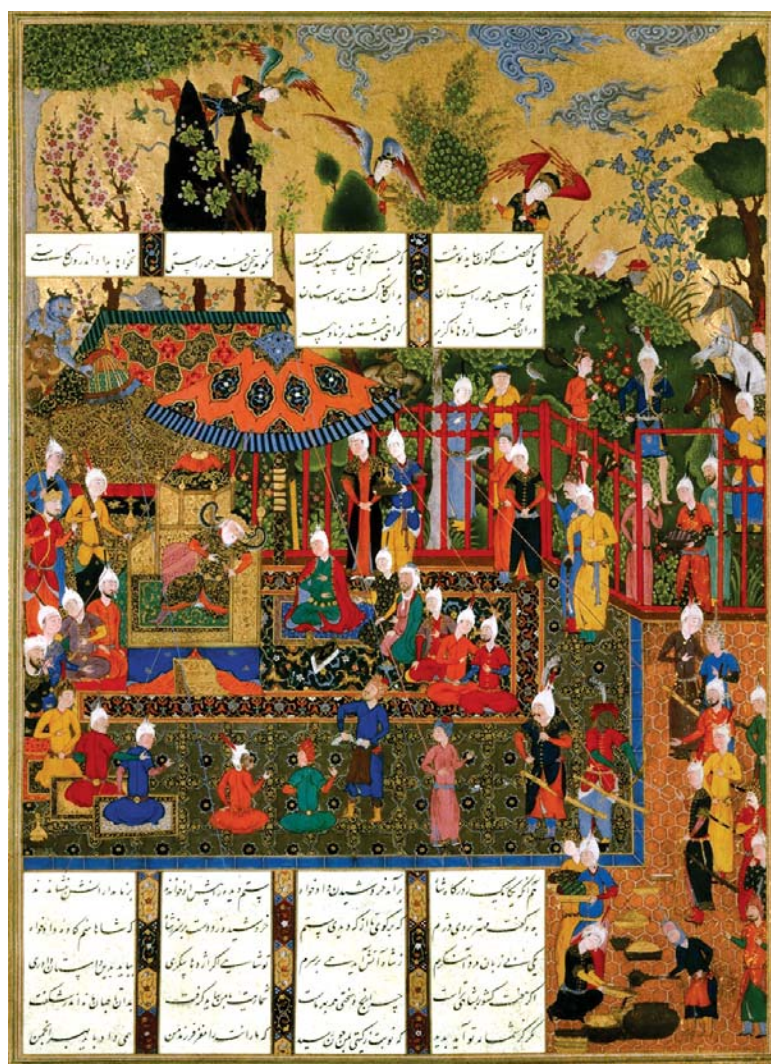

مطالعه بصیری پیکره‌های نگاره «کاوه، طومار ضحاک را پاره می‌کند» از شاهنامه طهماسبی براساس نظریه گشتالت

نگاره «کاوه، طومار ضحاک را پاره می‌کند» منسوب به قدیمی با مدیریت سلطان محمد، مأخذ: Canby, 2014: 80

مطالعه بصری پیکره‌های نگاره «کاوه، طومار ضحاک را پاره می‌کند» از شاهنامه طهماسبی براساس نظریه گشتالت

عباس ایزدی*

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۱/۲۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۱/۱۹

چکیده

مکتب روان‌شناسی گشتالت، از مهم‌ترین مکاتب روان‌شناسی دهه‌های ابتدایی قرن بیستم است که، به دلیل توسعه قلمرو و ارتباط آن با فرآیند ادراک بصری، عرصه هنر نیز از تأثیرات آن بی‌بهره نمانده است. براساس نظریه گشتالت، در جریان ادراک بصری، ذهن انسان تمایل دارد عناصر تشکیل‌دهنده یک تصویر را، با در نظر گرفتن برخی قواعد، ساده‌سازی و سازمان‌دهی نماید، به طوری که سازمان بنیان‌یافته، ماهیتی متفاوت با اجزا و عناصر آن پیدا خواهد کرد. در این تحقیق که به روش توصیفی - تحلیلی انجام شده و اطلاعات آن به شیوه کتابخانه‌ای جمع‌آوری گردیده است، نگاره‌ای از شاهنامه طهماسبی که با موضوع مورد نظر در این پژوهش تناسب دارد، گزینش و پیکره‌های انسانی آن براساس نظریه گشتالت، مورد مطالعه قرار گرفته است. مقاله حاضر که با هدف آشنایی با جنبه‌های کاربردی نظریه گشتالت در هنر و به طور خاص، نگارگری ایرانی صورت پذیرفته، به این سوال پاسخ داده است که سازمان‌دهی این پیکره‌ها براساس نظریه فوق در نگاره مورد نظر، دارای چه ویژگی‌هایی به لحاظ بصری است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد نحوه قرارگیری و سازمان‌دهی پیکره‌ها در نگاره مورد بحث، مطابق با چهار مورد از قوانین گشتالت شامل قانون مشابهت، قانون مجاورت، قانون تداوم، و قانون یکپارچگی یا تکمیل، قابل مطالعه و ارزیابی است که با به کار بستن هر کدام از این اصول، فرآیند ادراک بصری شکل می‌گیرد.

واژگان کلیدی

شاهنامه طهماسبی، نگارگری، ضحاک، کاوه آهنگر، نظریه گشتالت.

*دانشجوی دکتری هنر اسلامی، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

Email: AbbasIzadi@modares.ac.ir